

Complexnummer: 516496

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Stelling van Kornwerderzand

Aantal complexonderdelen	Monumentnummers van complexonderdelen
23	516497, 516498, 516499, 516500, 516501, 516502, 516503, 516504, 516505, 516506, 516507, 516508, 516509, 516510, 516511, 516512, 516513, 516514, 516515, 516516, 516517, 516518, 516519

Woonplaats	Gemeente	Provincie
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

Locatie van het hoofdoject

Kornwerderzand, Afsluitdijk

Complexomschrijving

Inleiding

In 1918 is het plan tot afsluiten en gedeeltelijk inpolderen van de Zuiderzee, het geesteskind van de toenmalige minister van waterstaat dr. ir. C. Lely, door het kabinet aangenomen. De aanleg van de Afsluitdijk had echter tot gevolg dat de Vesting van Holland en de marinebasis in Den Helder onder directe bedreiging kwamen in geval van een invasie. Een tweede gevolg was, dat indien de invaller de sluizen in handen kreeg het eenvoudig was om de Hollandse waterlinie af te tappen. Van meet af aan is derhalve de verdediging van de Afsluitdijk een aandachtspunt geweest bij de planvorming. De Eerste Wereldoorlog had geleerd dat de verdediging niet door één enkel fort moest gebeuren maar door middel van de spreiding van diverse verdedigingselementen. Het uiteindelijke defensieplan voorzag in een opvangstelling, de Wonsstelling, voor de Afsluitdijk, een stelling op Kornwerderzand ter verdediging van de uitwateringssluizen en een stelling bij de sluizen van Den Oever. De Wonsstelling beschreef de halve cirkel: Zurich, Wons, Makkum. De stelling bij Kornwerderzand had één linie voor en een tweede achter de spuisluisen. Bij Den Oever lag één linie direct voor de spuisluisen. Het voorlopig ontwerp van de te bouwen kazematten kwam in 1928 gereed, echter door tal van wijzigingen lag het definitieve plan pas in mei 1931 gereed. Meteen hierop werd begonnen met de uitvoering het project werd in 1936 afgerond.

De Lorentzsluizen, bestaande uit spuisluisen en schutsluizen, liggen 4 km uit de Friese kust omdat hier de beste locatie was voor het bouwen van een spuisluis. Kornwerderzand is een werkeiland dat voor de bouw van de sluizen was aangelegd. De gekozen strategie,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

mocht er een vijandelijke inval komen, was als volgt: de vijand op de dijk te laten komen en hem daar bestoken. Er zijn 17 KAZEMATTEN, 10 in de eerste, 7 in de tweede linie, en bovendien werden er vijf ondergrondse AGGREGAATGEBOUWTJES gebouwd, verdeeld over de twee linies. De Duitsers hebben hier in 1943 nog drie BUNKERS en ANTI-TANK-VERSPERRINGEN en twee OPEN STELLINGEN voor luchtdoelartillerie aan toegevoegd. Bij het ontwerp van de kazematten is er vanuit gegaan dat ze van alle zijden artillerie-vuur konden verwachten waarbij dit het minst waarschijnlijk was uit zuid-westelijke richting. Derhalve waren de toegangen aan zuidwestzijde en de vuurmonden in noord-oostelijke of flankerende richting opgesteld. Vanwege de weerloosheid van de kazematten tegen bombardementen of beschietingen met ver dragende artillerie werd gekozen voor een grote passieve sterkte door het toepassen van een zware dekking, uitgevoerd in gewapend beton. De bovendekking is 2 meter. De muren kregen afhankelijk van hun belangrijkheid en trefbaarheid een dikte van 2,5 tot 3 meter; de binnenmuren kregen, zover zij via schietgaten trefbaar waren, een dikte van 1,5 meter; de overige wanden waren 1 meter dik. De rechthoekige kazematten hebben afgeronde hoeken en boven de ingang zijn in een betonnen tableau het nummer van de Kazemat en het bouwjaar aangebracht. Het plafond binnen de kazematten werd gevormd door een verloren kist van djatihout dat, in geval van vallend puin ten gevolge van beschietingen, extra bescherming moest bieden. Alle stalen onderdelen in de kazematten zijn met een brandwerende coating bedekt. De communicatie binnen de kazemat gebeurde middels pijpen, tussen de kazematten bestonden er telefoonverbindingen. Er waren in verband met de sterkte van de dijk geen ondergrondse verbindingen, maar de kazematten lagen in een stelsel van loopgraven. Alle strategische kazematten waren voorzien van een periscoop en een enkele had een pantserstalen observatiekoepel, vervaardigd door de Nederlandsche Staalfabrieken DEMKA in Utrecht.

De stelling bestond uit de volgende onderdelen:

Eerste linie, noord-oostzijde: Kazemat I op het eind van de havendam, mitrailleurkazemat; tankversperringen aan het eind van de havendam, gevolgd door een Duitse bunker; Kazemat II, kanonkazemat; Kazemat III onder het brugwachtersgebouw, aggregaatkazemat.

Eerste linie, zuid-oostzijde: Kazemat IV, commandopost en mitrailleur kazemat; Duitse bunker; aggregaatgebouwtjes A,B,C; open opstelling voor luchtdoelgeschut; Kazemat V ter plaatse van de voorhaven, mitrailleurkazemat; Kazemat VI, ter plaatse van de schutsluizen in de as van de dijk lopend vanaf Friesland, kanonkazemat met daarnaast Kazemat VII, zoeklichtkazemat; Kazemat VIII op het eind van de meest oostelijke havendam, mitrailleurkazemat; Kazemat IX, op het eind van de westelijke havendam, mitrailleurkazemat. Tweede linie, noord-westzijde: Kazemat X, mitrailleurkazemat; Kazemat XII, mitrailleurkazemat; Kazemat XIV, remise voor luchtdoelgeschut; Kazemat XVI, mitrailleurkazemat; aggregaatgebouwtje D; Duitse stelling voor lichte luchtdoel-artillerie; tankversperring op de dijk achter de tweede linie. De Duitse straalzender-kazemat stamt uit de periode van de Koude Oorlog en valt derhalve buiten de bescherming van rijkswege.

Tweede linie, zuid-westzijde: Kazemat XI, mitrailleurkazemat; Kazemat XIII, mitrailleurkazemat; Kazemat XVII, remise voor luchtdoelgeschut aggregaatgebouwtje E. De hiergelegen Duitse bunker is tijdens de bevrijding zwaar beschadigd en valt derhalve buiten de bescherming van rijkswege.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516497

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82740/43

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1143

*Omschrijving***

Omschrijving

De MitrailleurKAZEMAT I uit 1933 bevindt zich op het uiteinde van de noord-oostelijke havendam en heeft een afmeting van 21,15 x 16,40 m. Rondom de kazemat is een zware borstwering aangebracht met hierin drie mitrailleurkasten voorzien van afsluitbare munitie-nissen voor de mitrailleur in open opstelling. Aan de noordzijde is de borstwering extra verzaamd en bij het schietgat is deze onderbroken. De kazemat is aan de onderzijde voorzien van beschermingsmuren om het doordringen van projectielen onder de vloerplaat te voorkomen. Gezien de ligging van de kazemat was het aanbrengen van een rabat niet mogelijk.

Het trechtervormige, getrapte en van spoorstaven voorziene schietgat is gericht op de buitenhaven, de havenmond en het gebied voor de brug. Het schietgat is tegenwoordig dichtgemetseld. De toegang tot de kazemat bevindt zich aan de westzijde en is eveneens dichtgemetseld. Aan de noordzijde is een stalen ladder naar het dak. Het dak is voorzien van mastiek en langs de rand steken stalen stekeinden uit het beton ten behoeve van camouflagenetten; langs de borstwering loopt een metalen reling. De kazemat heeft een camouflage-beschildering van groene gele en witte vlakken met dikke zwarte contourlijnen.

INTERIEUR: de kazemat bevat een mitrailleurkamer en een manschappenvertrek.

Waardering

Kazemat I uit de stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516498

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82740/59

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1143

*Omschrijving***

Omschrijving

De KanonKAZEMAT II aan de noord-oostzijde was in 1932 gereed en heeft een afmeting van ca. 14 x 20 m. De kazemat die een opstelling had voor één 5 cm geschut, is aan de noordzijde bijna volledig aangeaard. Aan de keelzijde, de zuidzijde, is de groen met gele camouflageschildering nog zichtbaar. Hier bevinden zich twee buitentoiletten. Bij het schietgat van het kanon is een pantserplaat aangebracht ter compensatie van de geringe betondikte die noodzakelijk was om, in verband met de veiligheid, de kanonloop buiten de kazemat te laten steken. Het schietgat is afsluitbaar met een pantserluik dat verticaal met behulp van contragewichten geopend kan worden.

INTERIEUR: de kazemat bevat verder een munitiekamer, een manschappenverblijf, een toilet, een nooduitgang aan de noord-oostzijde en een observatiepost. Op het dak, dat met mastiek is besmeerd, is een pantserstalen observatiekoepel. De groen-gele camouflageschildering is nog aanwezig. De kazemat is tegenwoordig dichtgemetseld.

Waardering

Kazemat II uit de stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat architectuurhistorisch, krijgshistorisch en cultuurhistorisch van algemeen belang is;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516499

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82740/74

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1143

*Omschrijving***

Omschrijving

KAZEMAT III uit 1932 bevindt zich onder het brugwachtersgebouw tussen de twee rijstroken van de autosnelweg en heeft een afmeting van 14,3 x 16 m. De kazemat had geen bewapening en deed dienst als hulpverbandplaats. In de kazemat bevindt zich een aggregaat, een Kromhout-Gardner machine die in geval van stroomuitval de sluizen moest bedienen. Dit aggregaat is nog steeds inzetbaar.

INTERIEUR: de kazemat is toegankelijk middels een trap achter het brugwachtersgebouw en bevat: een waterreservoir, een hulppost, een machinekamer, een oliebergplaats en een nooduitgang. De onderbouw van het brugwachtersgebouw stamt nog uit 1934, de bovenbouw en het interieur van het tijdens de oorlog zwaar beschadigde gebouw zijn van na WO II. De kazemat is volledig verzonken in de dijk. De stalen toegangsluiken van de ingang en nooduitgang zijn van na WO II.

Waardering

Kazemat III uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516500

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/86

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1140

*Omschrijving***

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT IV, die dienst deed als commandopost, heeft een afmeting van 11 x 26 m. De kazemat, die gereed was in 1932, is aan de noordzijde grotendeels aangeaard met uitzondering van de plaats waar zich het trechtvormige, getrapte en van een vertanding met spoorstaven voorziene schietgat bevindt. De camouflage schildering in gele, groene en witte vlakken met dikke zwarte contourlijnen zijn in ere hersteld. Het schietgat is afsluitbaar d.m.v. twee pantserstalen luiken die op rollen met lagers schuiven. Aan de keelzijde, de westzijde, zijn twee ingangen en twee buitentoiletten gesitueerd.

De kazemat bevat een observatiepost met een gietijzeren observatiekoepel in het dak, commandopost, telefooncentrale, onderofficieren vertrek, manschappenverblijf, mitrailleurkamer en twee binnentoiletten. De zware stalen toegangshekken, de zware stalen binnendeuren, het buizensysteem t.b.v interne communicatie, de inwendige afsluitbare schietluiken en het verlichtingssysteem zijn alle origineel.

Tegenwoordig is de kazemat ingericht als museum.

Waardering

Kazemat IV uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

architectuurhistorisch van algemeen belang is;

- voor de structurele gaafheid van het gebied;

- vanwege de hoge mate van gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516501

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/53

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1140
Makkum	D			1143

Omschrijving**

Inleiding

De mitrailleurKAZEMAT V uit 1933 ligt op de havendam tussen de brug en de schutsluizen en heeft een afmeting van 23,5 x 16,8 m. De kazemat is voorzien van een zware borstwering met op drie plaatsen mitrailleurnesten. Tegen de binnenzijde van de damwanden is beton gestort, wat binnendringen van projectielen moest voorkomen; dit omdat, gezien de ligging van de kazemat, het storten van een rabat niet mogelijk was. Het trechtervormige, getrapte schietgat met een vertanding van spoorstaven van de inwendige mitrailleurstelling, is gericht op het terrein voor de brug. Het schietgat was afsluitbaar met een pantserstalen luik, horizontaal verschuifbaar over gelagerde rollers. De borstwering is ter hoogte van het schietgat onderbroken. De toegangstrap bevindt zich aan de zuidzijde. De ingang en de nooduitgang bevinden zich aan de westzijde. De kazemat is voorzien van een groene Duitse camouflageschildering. Het dak is voorzien van mastiek en langs de randen steken stalen stekeinden uit het beton ten behoeve van de camouflagenetten.

INTERIEUR: de kazemat bevat een machinegeweerkamer, een onderofficieren-vertrek en een manschappenvertrek. Aan de westzijde waren in de borstwering twee toiletten aangebracht. De kazemat maakt tegenwoordig onderdeel uit van het Kazemattenmuseum Kornwerderzand. Aan de noordzijde is een betonnen trap met leuning aangebracht voor museumbezoekers.

Waardering

Kazemat V uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516502

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/60

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1140

*Omschrijving***

Omschrijving

De kanonKAZEMAT VI uit 1933 ligt ter hoogte van de schutsluizen en in de as van de dijk van de Friese kust tot Kornwerderzand. De kazemat met een afmeting van ca. 10 x 26 m had twee kanon-opstellingen en was volledig onderkelderd. De twee schietgaten bevinden zich links en rechts in de oostwand. Centraal is de trechtvormige observatiesleuf. Alleen de noord-zijde is aangeaard. De westzijde is de keelzijde met twee ingangen en centraal twee buitentoiletten.

Bij de schietgaten is pantserstaal aangebracht ter compensatie van de geringe betondikte die noodzakelijk was om, in verband met veiligheid, de kanonloop buiten de kazemat te laten steken.

INTERIEUR: op de begane grond van de kazemat bevinden zich twee kanonkamers, een manschappenverblijf, twee opstelruimtes voor de veld-affuit, een commandopost en een observatiepost. De kelder bevat twee onderofficierenvertrekken, een manschappenverblijf, drie munitiekamers, twee regenwaterputten en twee toiletten. Verder zijn de zware stalen toegangshekken, de zware stalen binnendeuren, het buizensysteem voor de interne communicatie, de inwendige schietgaten met luik en het verlichtingssysteem origineel. De twee buitentoiletten zijn dicht gemetseld.

Waardering

Kazemat VI uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516503

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/70

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1140

Omschrijving**

Omschrijving

De zoeklichtKAZEMAT VII uit 1932 ligt ter hoogte van de schutsluizen, ten zuiden van Kazemat VI en heeft een afmeting van ca. 11 x 23 m. In de kazemat was een zoeklicht met spiegelinstallatie gepland, echter deze was ten tijde van de Duitse invasie nog niet geleverd. De kazemat is met uitzondering van de keelzijde aan alle zijden aangeaard. De forse ingang bevindt zich rechts aan de westzijde en heeft een groot stalen hek dat niet origineel is. Direct naast de ingang liggen twee buitentoiletten die tegenwoordig zijn dichtgemetseld. Het zoeklicht- of spiegelgat bevindt zich in het dak van de kazemat, links van de ingang. Het gat is tegenwoordig afgedekt met een betonplaat. Verder bevindt zich in het met mastiek besmeerde dak een gietijzeren observatiekoepel.

INTERIEUR: in de kazemat bevindt zich een opstelplaats voor het zoeklicht, een spiegelkamer, een remise voor de spiegelinstallatie, een aggregaat, een manschappenverblijf, een observatiepost en een ondergronds brandstofreservoir. De stalen binnendeuren, het inwendige verlichtingssysteem en het stalen luik van het inwendige schietgat, zijn alle origineel.

De kazemat maakt tegenwoordig deel uit van het kazemattenmuseum Kornwerderzand.

Waardering

Kazemat VII uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

architectuurhistorisch van algemeen belang is;

- voor de structurele gaafheid van het gebied;

- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516504

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/77

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			625

*Omschrijving***

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT VIII uit 1933 bevindt zich op het uiteinde van de noord-oostelijke havendam en heeft een afmeting van 20,75 x 16,80 m. Rondom de kazemat is een zware borstwering aangebracht met hierin drie mitrailleurnesten, voorzien van afsluitbare munitie-nissen voor de mitrailleur in open opstelling. Aan de noordzijde is de borstwering extra verzaamd en bij het schietgat is deze onderbroken. De kazemat is aan de onderzijde voorzien van beschermingsmuren om het doordringen van projectielen onder de vloerplaat te voorkomen. Gezien de ligging van de kazemat was het aanbrengen van een rabat niet mogelijk.

Het trechtervormige, getrapte en van spoorstaven voorziene schietgat is gericht op het gebied voor de brug. Het schietgat is tegenwoordig dichtgemetseld. De toegang tot de kazemat bevindt zich aan de westzijde. Het dak is voorzien van mastiek en langs de rand steken stalen stekeinden uit het beton ten behoeve van camouflagenetten; langs de borstwering loopt een metalen reling. De kazemat heeft een camouflage-beschildering van groene en gele vlakken.

INTERIEUR: de kazemat bevat een mitrailleurkamer, een onderofficieren-vertrek en een manschappenvertrek.

Waardering

Kazemat VIII uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

architectuurhistorisch van algemeen belang is;

- voor de structurele gaafheid van het gebied;

- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516505

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/23

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1143

*Omschrijving***

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT IX uit 1933 bevindt zich op het uiteinde van de zuid-westelijke havendam en heeft een afmeting van 21 x 16,5 m. Rondom de kazemat is een zware borstwering aangebracht met hierin drie mitrailleurkasten, voorzien van afsluitbare munitienissen voor de mitrailleur in open opstelling. De kazemat is aan de onderzijde voorzien van beschermingsmuren om het doordringen van projectielen onder de vloerplaat te voorkomen. Gezien de ligging van de kazemat was het aanbrengen van een rabat niet mogelijk.

Het trechtersvormige, getrapte en van spoorstaven voorziene schietgat is gericht op de binnenhaven en het gebied voor de brug. Het schietgat is tegenwoordig dichtgemetseld. De toegang tot de kazemat bevindt zich aan de westzijde samen met een stalen ladder naar het dak. Het dak is voorzien van mastiek en langs de rand steken stalen stekeinden uit het beton ten behoeve van camouflagenetten; langs de borstwering loopt een metalen reling. De kazemat heeft een groen, gele en witte camouflage-beschildering.

Waardering

Kazemat IX uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516506

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/31

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

Omschrijving**

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT X uit 1933 is nagenoeg volledig aangeaard en heeft een afmeting van 11 x 15,5 m. Het trechtvormige, getrapte en van een vertanding met spoorstaven voorziene schietgat is gericht op het gebied voor de uitwateringssluis buitendijks. Het schietgat is afsluitbaar middels een pantserstalen luik op rollers. De keelzijde, gericht op het westen, heeft twee dichtgemetselde ingangen en twee dichtgemetselde buitentoiletten. De keelzijde wordt afgeschermd door een hoge aarden wal. De camouflageschildering is nagenoeg geheel verdwenen. INTERIEUR: de kazemat bevat een mitrailleurkamer, een manschappenverblijf, een munitiekamer en twee binnentoiletten. De kazemat heeft nog de originele pantserstalen binnendeuren.

Waardering

Kazemat X uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Kazemat (B)

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516507

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 maart 2001
Kadaster deel/nr 82700/38

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Kornwerderzand Súdwest-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Kornwerderzand Afsluitdijk

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Apartement aanduiding Grondperceel
Makkum D 27

Omschrijving**

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT XI uit 1933 is gedeeltelijk aangeaard, volledig onderkelderd en heeft een afmeting van 11,3 x 14,0 m. Het trechtersvormige, getrapte en van een vertanding van spoorstaven voorziene schietgat is gericht op het gebied voor de uitwateringssluis. De keelzijde is gericht op het zuid-westen en heeft twee ingangen en twee buitentoiletten.

INTERIEUR: inwendig zijn alle pantserstalen deuren nog aanwezig.

Waardering

Kazemat XI uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen Kazemat (B) Kazemat (B10)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516508

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/46

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

*Omschrijving***

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT XII uit 1933 is gelegen in de achterhoede van de tweede linie en heeft een afmeting van 11,0 x 16,8 m. Het trechtersvormige, getrapte en van een vertanding met spoorstaven voorziene schietgat is gericht op het noordwesten. Hierdoor heeft de kazemat een afgeschuinde hoek, met als gevolg dat rondom het schietgat de betondikte van de wand groter is. De keelzijde met twee ingangen en twee buitentoiletten is gelegen aan de westzijde. De kazemat is aan de oost-, noord- en noord-westzijde aangeaard, waardoor het schietgat niet meer vrij is. Van de camouflage-beschildering is weinig overgebleven.

INTERIEUR: de kazemat bevat een mitrailleurkamer, een observatiepost, een manschappenverblijf en twee binnentoiletten. De pantserstalen binnendeuren zijn nog aanwezig.

Tijdens de Duitse invasie van mei 1940 heeft een zware vliegtuigbom Kazemat XII geraakt. De randdekking aan de keelzijde is hierdoor van de kazemat gesprongen. De reparatie van de schil is duidelijk zichtbaar. De kazemat is tegenwoordig volledig dichtgemetseld.

Waardering

Kazemat XII uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- voor de structurele gaafheid van het gebied.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516509

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82700/15

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

*Omschrijving***

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT XIII uit 1933 is gelegen in de achterhoede van de tweede linie en heeft een afmeting van ca. 12,5 x 19 m. Het trechtersvormige, getrapte en van een vertanding met spoorstaven voorziene schietgat is gericht op het zuidwesten. Hierdoor heeft de kazemat een afgeschuinde hoek met tot gevolg dat rondom het schietgat de betondikte van de wand groter is. De keelzijde met twee ingangen en twee buitentoiletten is gelegen aan de westzijde. De kazemat is aan de oost-, zuid- en zuid-westzijde aangeaard, waardoor het schietgat niet meer vrij is. Van de camouflage-beschildering is weinig overgebleven.

INTERIEUR: de kazemat bevat een mitrailleurkamer, een observatiepost, een manschappenverblijf, een hulptelefoon-centrale en twee binnentoiletten. De pantserstalen binnendeuren zijn nog aanwezig. De kazemat is tegenwoordig volledig dichtgemetseld.

Waardering

Kazemat XIII uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Kazemat (B)

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516510

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82699/193

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1140

*Omschrijving***

Omschrijving

KAZEMAT XIV uit 1933, gelegen ten westen van Kazemat IV, deed dienst als remise voor luchtdoelgeschut. Hij bevat twee kanonnen en een keuken. De keelzijde van de kazemat is gericht op het westen en bevat in het midden een dubbele deur om het luchtdoelgeschut naar buiten te rijden; links hiervan een dubbel buitentoilet en twee ingangen aan de uiteinden. De andere zijden zijn nagenoeg volledig aangeaard. De groene camouflage-beschildering is aangebracht ten tijde van de koude oorlog toen de kazemat als hospitaal/hulppost was ingericht.

INTERIEUR: de kazemat bevat een keuken, magazijn, munitiekamer, twee manschappenverblijven, onderofficieren-vertrek, opstelplaats voor luchtdoelgeschut en twee binnentoiletten.

Verder zijn alle pantserstalen buitendeuren, binnendeuren en de inwendig afsluitbare schietluiken origineel.

Waardering

Kazemat XIV uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516511

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82699/200

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

*Omschrijving***

Omschrijving

KAZEMAT XV uit 1933 deed dienst als remise voor luchtdoelgeschut met een opstelplaats voor twee kanonnen en heeft een afmeting van ca. 15 x 21,5 m. De keelzijde van de kazemat is gericht op het westen en bevat in het midden een dubbele deur om het luchtdoelgeschut naar buiten te rijden; links hiervan een dubbel buitentoilet en twee ingangen aan de uiteinden. De andere zijden zijn nagenoeg volledig aangeaard. Ten tijde van de koude oorlog is het interieur verbouwd tot eerste-hulppost, hetgeen niet tot wijzigingen in de plattegrond heeft geleid. De camouflageschildering is nagenoeg geheel verdwenen.

INTERIEUR: de kazemat bevat een magazijn, munitiekamer, twee manschappenverblijven, onderofficieren-vertrek, opstelplaats voor luchtdoelgeschut en twee binnentoiletten. De originele pantserstalen binnendeuren en de inwendig afsluitbare schietluiken zijn nog aanwezig. De kazemat is tegenwoordig dichtgemetseld.

Waardering

Kazemat XV uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516512

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82699/163

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

*Omschrijving***

Omschrijving

De mitrailleurKAZEMAT XVI uit 1933, met een afmeting van 9,6 X 9,8 m, diende ter bescherming van de noord-westelijke landtong. Er bevond zich een opstelling voor schijnwerpers en luisterapparatuur. Defensie had van Rijkswaterstaat één mitrailleurkazemat geëist zonder legeringsruimte in verband met de aanleg van de strekdammen, die een eventuele vijandelijke landingspoging konden vergemakkelijken. Vandaar dat Kazemat XVI qua vorm en uitvoering afwijkt van de andere kazematten. De kazemat heeft geen borstwering en is niet aangeaard maar heeft wel een rabat. Het trechtervormige, getrapte en van een vertanding van spoorstaven voorziene schietgat is tegenwoordig dichtgemetseld. Aan de oostzijde is een dikke betonplaat gestort zodat er geen projectielen achter de damwanden konden komen. De ingang bevindt zich aan de westzijde in een uitsparing in het verder nagenoeg vierkante gebouw. De groen/gele Duitse camouflageschildering is nog aanwezig. Het dak is voorzien van mastiek en langs de randen steken stalen stekeinden uit het beton ten behoeve van camouflagenetten; centraal zit het periscooppunt.

Waardering

Kazemat XVI uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de gaafheid van het object.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516513

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82699/170

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

*Omschrijving***

Inleiding

KAZEMAT XVII uit 1933-1934 behoort niet tot het originele plan voor de Stelling van Kornwerderzand, dat voorzag in 16 kazematten. Deze kazemat is als laatste gebouwd, deed dienst als zoeklichtremise en is gelegen ten zuidwesten van Kazemat XI.

Omschrijving

De langwerpige kazemat, met een afmeting van 8,5 x 18 m, is volledig aangeaard, met uitzondering van de ingang die gericht is op het zuidoosten, en voorzien van twee flankerende muren die schuin weglopen en dienen als grondkering en een portaal. Boven de kazemat is alleen het nummer aangeduid en niet het bouwjaar. Aan de bovenzijde van de flankerende grondkering steken stekeinden uit het beton ten behoeve van camouflagenetten. De buitenmuren zijn voorzien van een Duitse camouflage-schildering. Tussen de struiken op de dekking van deze kazemat, dicht bij de keelzijde van Kazemat XI zijn twee schoorstenen en een koker verscholen voor respectievelijk verbrandingsgas-afvoer en luchttoevoer voor het aggregaat dat zich in een aparte ruimte in de kazemat bevindt. Deze zijn van dezelfde Duitse camouflageschildering voorzien.

INTERIEUR: de kazemat bestaat uit een remise-vertrek, een aggregaatruimte en een ondergronds brandstofreservoir.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Kazemat (B)	Kazemat (B10)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516514

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82699/178

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1143

*Omschrijving***

Inleiding

De Duitse kanon KAZEMAT uit 1943, met een afmeting van ca. 10 x 15 m, is gelegen ten noorden van Kazemat II aan het begin van de havendam en is gericht op zee. De kazemat was bestemd om kanonvuur tot op en achter de Friese kust te doen vallen, ter verdediging van de havendam bij een mogelijke landing (Scharterstand für Land- und Sturmabwehrgeschütze ohne Nebenräume). De kazemat is grotendeels aangeaard en heeft aan de noordzijde het schietgat dat tegenwoordig is dichtgemetseld. De ingang, die tegenwoordig eveneens is dichtgemetseld, is aan de zuidzijde waar een achthoekig plateau voor geschut in open opstelling is gesitueerd. Rechts naast de ingang zit een rond gat in de wand voor de afvoer van hulzen.

De hoeken van de kazemat zijn afgerond en in het beton zijn "camouflage-kuiltjes" aangebracht. De kazemat is groen geschilderd met gele lijnen.

Waardering

De Duitse Kazemat aan de noordoostzijde van de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)

Monumentnummer*: 516515

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82699/185

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1140

*Omschrijving***

Omschrijving

De Duitse kanonKAZEMAT (type 667, Kleinstscharterstand für 5 cm Kwk), gebouwd in 1943, met een afmeting van 6,3 x 6,5 m, ligt ten zuiden van Kazemat IV en is gericht op de brug. Het schietgat heeft een forse uitstekende betonnen afzaat. De hoeken zijn aan deze zijde afgerond en het oppervlak is bedekt met "camouflagekuiltjes". De gedeeltelijk aangeaarde kazemat heeft een ingang aan de zuidwestzijde met daarnaast een betonnen trap naar de afzonderlijke open observatie- en mitrailleurpost. INTERIEUR: de kazemat bevat een portaal, een kanonkamer met granaatopslagnissen en een koker voor de afvoer van hulzen.

Waardering

De Duitse kanonkazemat uit de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Kazemat (B)	Kazemat (B10)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516516

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82702/6

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

*Omschrijving***

Inleiding

De door de Duitsers in 1943 aangelegde OPEN OPSTELLING voor luchtdoelartillerie bevindt zich ten zuiden van Kazemat XII op een heuvel dicht tegen de snelweg.

Omschrijving

De achthoekige bakstenen opstelling is gebouwd op een betonnen funderingsplaat en heeft betonnen afdekplaten, waaronder de munitie-nissen zijn gesitueerd. De toegangssparing, die verbonden is met de loopgraven van de tweede linie, is aan de oostzijde.

Waardering

De open opstelling voor luchtdoel-artillerie in de tweede linie van de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Open verdedigingswerk

Stelling

Monumentnummer*: 516517

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 maart 2001
Kadaster deel/nr 82702/13

Woonplaats* Kornwerderzand
Gemeente* Súdwest-Fryslân
Provincie* Fryslân

Locatiennaam Kornwerderzand
Locatieomschrijving Afsluitdijk

Kadastrale gemeente* Makkum
Sectie* D
Kadastraal object*
Appartemen aanduiding
Grondperceel 1140

Omschrijving**

Inleiding

De door de Duitsers in 1943 aangelegde OPEN OPSTELLING voor luchtdoelartillerie bevindt zich tussen Kazemat IV en Kazemat XIV op een heuvel. De houten opbouw is een na-oorlogse toevoeging en valt derhalve buiten de bescherming van rijkswege

Omschrijving

De achthoekige bakstenen opstelling is gebouwd op een betonnen funderingsplaat en heeft betonnen afdekplaten waaronder de munitie-nissen zijn gesitueerd. De toegangssparing is aan de oostzijde.

Waardering

De open opstelling voor luchtdoelartillerie in de eerste linie van de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied.

Hoofdcategorie Verdedigingswerken en militaire gebouwen
Subcategorie Open verdedigingswerk
Functie Stelling

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516518

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82702/20

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Afsluitdijk, Kornwerderzand	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			1143

*Omschrijving***

Inleiding

Op de noordoostelijke havendam, voor (ten noorden van) de Duitse kanonkazemat is de, door de Duitsers aangelegde, TANKVERSPERRING uit 1943 gesitueerd.

Omschrijving

De versperring bestaat uit negen betonnen, afgeplatte piramiden in rijen van drie.

Waardering

De tankversperring in de eerste linie van de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Versperring	Tankhindernis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516519

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	12 maart 2001
Kadaster deel/nr	82702/28

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kornwerderzand	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kornwerderzand	Afsluitdijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Makkum	D			27

*Omschrijving***

Inleiding

De Duitse TANKVERSPERRING is in 1943 aangelegd achter de tweede linie aan de zeezijde van de dijk. De versperring is een overblijfsel van een versperring over de volledige breedte van de dijk, die als doel had eventueel gelande troepen op de dijk te blokkeren.

Omschrijving

De tankversperring bestaat uit betonnen piramiden op een balkenrooster en omvat twee gekoppelde delen. Het oostelijke deel is hoger, bevat zeven traveeën met drie piramiden op een rij. Het westelijke deel is lager, bestrijkt een kleiner oppervlak en bevat zeven traveeën met twee piramiden die niet, zoals in het oostelijk deel, in één lijn liggen.

Waardering

De tankversperring op de Afsluitdijk achter de Stelling van Kornwerderzand is van algemeen cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, krijgshistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- voor de structurele gaafheid van het gebied;
- vanwege de gaafheid van het object.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Versperring

Functie

Tankhindernis